

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
---------------------	----

Słowo wstępne	15
---------------------	----

Część pierwsza

Podstawy prawne opiniowania w sprawach psychiatrycznych, psychologicznych oraz seksuologicznych

Rozdział I

Podstawowe zasady procesowe rządzące polskim procesem karnym	19
--	----

1. Uwagi wstępne	19
2. Zasada prawdy materialnej	21
3. Zasada swobodnej oceny dowodów	22
4. Zasada obiektywizmu	26
5. Zasada bezpośredniości	27
6. Zasada skargowości	30
7. Zasada kontrydiktoryjności	31
8. Zasada legalizmu	32
9. Zasada domniemania niewinności	34
10. Zasada tłumaczenia wszystkich wątpliwości na korzyść oskarżonego (podejrzanego)	35
11. Zasada prawa do obrony	37
12. Zasada jawności	39
13. Zasada ciężaru dowodzenia w procesie karnym	41

Rozdział II

Zasady odpowiedzialności karnej (zagadnienia wybrane)	45
---	----

1. Uwagi wstępne	45
2. Warunki odpowiedzialności karnej	46
3. Zbrodnie i występki	47
4. Strona przedmiotowa czynu zabronionego	48
5. Strona podmiotowa czynu zabronionego	49

6. Wiek sprawcy czynu ponoszącego odpowiedzialność na zasadach przewidzianych w Kodeksie karnym 52

Rozdział III

Formy popełnienia przestępstwa	55
1. Uwagi wstępne	55
2. Stadialne formy popełnienia przestępstwa	55
2.1. Przygotowanie do popełnienia przestępstwa	56
2.2. Usiłowanie popełnienia przestępstwa	58
2.3. Dokonanie czynu zabronionego	60
3. Zjawiskowe formy popełnienia przestępstwa	60
3.1. Sprawstwo, współsprawstwo, sprawstwo kierownicze oraz sprawstwo polecające	61
3.2. Podżeganie do popełnienia przestępstwa	64
3.3. Pomocnictwo do popełnienia przestępstwa	66

Rozdział IV

Okoliczności wyłączające odpowiedzialność karną	71
1. Uwagi wstępne	71
2. Obrona konieczna	72
3. Stan wyższej konieczności	77
4. Ryzyko nowatorstwa	79
5. Błąd co do okoliczności stanowiącej znamię czynu zabronionego (<i>error facti</i>)	80
6. Błąd co do okoliczności wyłączającej bezprawność	81
7. Nieświadomość bezprawności (<i>error iuris</i>)	82
8. Niepoczytalność	84
9. Czynności medyczne	86

Rozdział V

Biegły w postępowaniu karnym	92
1. Uwagi wstępne	92
2. Odpowiedzialność karna biegłych za umyślne oraz nieumyślne przedstawienie fałszywej opinii	92
3. Tryb ustanawiania biegłych sądowych	94
4. Biegły powołany <i>ad hoc</i>	97
5. Powołanie biegłego do sporządzenia opinii przez organ procesowy	100
6. Okoliczności wyłączające biegłego od możliwości sporządzenia opinii w sprawie	106
7. Dostęp biegłego do akt sprawy	112
8. Obecność organu procesowego przy badaniach przeprowadzanych przez biegłego	115
9. Tajemnica zawodowa biegłego	115

10. Obserwacja sądowo-psychiatryczna	118
10.1. Uwagi wstępne	118
10.2. Prawne przesłanki orzeczenia przez sąd obserwacji sądowo-psychiatrycznej	118
10.3. Czas trwania obserwacji sądowo-psychiatrycznej i możliwość jej przedłużenia	123
10.4. Środki zaskarżenia	126
10.5. Oczekiwania organów procesowych wobec opinii psychiatrycznej, psychologicznej i seksuologicznej oraz najczęstsze uchybienia, jakie towarzyszą wydanej opinii	127
11. Środki zabezpieczające	131
11.1. Uwagi wstępne	131
11.2. Rodzaje środków zabezpieczających	132
11.3. Prawne przesłanki orzekania izolacyjnego oraz nieizolacyjnych środków zabezpieczających	133
11.4. Oczekiwania organów procesowych wobec biegłych psychiatrów, seksuologów i psychologów w związku z orzekaniem leczniczych środków zabezpieczających	138
11.5. Wykonanie środków zabezpieczających	140
11.5.1. Organ właściwy do wykonania środków zabezpieczających	140
11.5.2. Wykonanie izolacyjnego środka zabezpieczającego	141
11.5.2.1. Rodzaje zakładów psychiatrycznych oraz przesłanki prawne uzasadniające umieszczenie sprawcy w określonym zakładzie psychiatrycznym	142
11.5.2.2. Wykonanie izolacyjnego środka zabezpieczającego oraz rola i znaczenie komisji penitencjarnej	144
11.5.2.3. Struktura okresowej opinii wydanej co do osoby umieszczonej na detencji oraz najczęstsze uchybienia w sporządzonej opinii	146
11.5.2.4. Orzekanie przez sąd o dalszym stosowaniu wobec sprawcy pobytu w zakładzie psychiatrycznym	148
11.5.2.5. Zezwolenie na czasowy pobyt sprawcy poza zakładem karnym jako m.in. element kontroli funkcjonowania sprawcy w warunkach wolnościowych	152
11.5.3. Wykonanie nieizolacyjnych środków zabezpieczających ...	153
12. Przesłuchanie pokrzywdzonego oraz świadka poniżej lat 15 w obecności biegłego psychologa	155
12.1. Uwagi wstępne	155

12.2. Procesowe przesłanki przesłuchania pokrzywdzonego oraz świadka poniżej 15 lat	155
12.3. Przeprowadzenie czynności przesłuchania przez sąd oraz osoby obecne przy przesłuchaniu	156
12.4. Oczekiwania organu procesowego wobec biegłego psychologa biorącego udział w przesłuchaniu	158
13. Przesłuchanie dorosłego świadka z udziałem biegłego lekarza lub biegłego psychologa oraz poddanie go badaniu psychologicznemu (art. 192 k.p.k.)	159
13.1. Uwagi wstępne	159
13.2. Procesowe przesłanki przesłuchania świadka z udziałem biegłego lekarza lub psychologa (istnienie wątpliwości co do stanu psychicznego świadka, jego stanu rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń)	160
13.3. Oczekiwania organów procesowych wobec opinii biegłego	161
14. Wynagrodzenie za sporządzoną opinię oraz przeprowadzoną obserwację sądowo-psychiatryczną	162
15. Rodzaje opinii	166

Część druga

Opiniowanie psychiatryczne, psychologiczne oraz seksuologiczne w sprawach karnych, nieletnich i wykroczeń

Rozdział VI

Opinia psychiatryczna	177
1. Zaburzony psychicznie przestępca	177
2. Niepoczytalność	183
3. Ograniczona poczytalność	185
4. Zaburzenia i choroby psychiczne mogące stanowić podstawę ograniczenia lub zniesienia poczytalności	187
5. Stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności, który sprawca przewidywał albo mógł przewidzieć (art. 31 § 3 k.k.)	189
6. Rola psychiatry, psychologa, seksuologa oraz biegłych innych specjalności w wydaniu opinii sądowo-psychiatrycznej	193
7. Przebieg badań psychiatrycznych, seksuologicznych, psychologicznych oraz innych w związku z wydaniem opinii na podstawie badań ambulatoryjnych	198
8. Treść oraz forma opinii sądowo-psychiatrycznej wydanej w warunkach ambulatoryjnych	201
8.1. Uwagi ogólne	201
8.2. Forma opinii sądowo-psychiatrycznej wydanej w warunkach ambulatoryjnych	202

8.3. Treść opinii sądowo-psychiatrycznej wydanej w warunkach ambulatoryjnych	202
9. Obserwacja sądowo-psychiatryczna	207
9.1. Uwagi wprowadzające	207
9.2. Przebieg i czas trwania obserwacji sądowo-psychiatrycznej	209
9.3. Miejsce przeprowadzenia obserwacji sądowo-psychiatrycznej	210
9.4. Treść i forma opinii wydanej na skutek przeprowadzenia obserwacji sądowo-psychiatrycznej	213
10. Opiniowanie przez instytucję naukową lub specjalistyczną (przebieg opiniowania i sporządzenie opinii)	218

Rozdział VII

Postępowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających

zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób	222
1. Uwagi ogólne	222
2. Zakres stosowania ustawy	224
3. Tryb postępowania	227
4. Nadzór prewencyjny	230
5. Umieszczenie w ośrodku	231

Rozdział VIII

Diagnostyka zaburzeń preferencji seksualnych – wybrane trudności

i kontrowersje	233
1. Uwagi wprowadzające	233
2. Zaburzone preferencje seksualne w systemach klasyfikacyjnych ICD i DSM – zmiany i kontrowersje	234
3. Badanie reakcji genitalnej na prezentowane treści o charakterze erotycznym a diagnostyka zaburzeń preferencji seksualnych w Polsce i na świecie	237
4. Główne wątpliwości związane z zastosowaniem narzędzi służących do wywołanej bodźcami audiowizualnymi reakcji genitalnej dla celów diagnostycznych	239
4.1. Główne założenia	239
4.2. Różnice metodologiczne ośrodków na świecie	239
4.3. Parametry psychometryczne testu – rzetelność, czułość, swoistość	240
4.4. Zjawisko <i>non/low responders</i>	240
4.5. Wątpliwości etyczne i prawne	241
4.6. Wnioski i przeznaczenie	241
5. Zastosowanie PPG w diagnostyce sprawców przestępstw przeciwko wolności seksualnej – podsumowanie	242
6. Badanie poligraficzne – możliwości zastosowania narzędzia w terapii i prewencji przestępczości seksualnej	242

Rozdział IX**Ocena ryzyka ponownego popełnienia przestępstwa przeciwko wolności seksualnej**

1. Uwagi wprowadzające	246
2. Ryzyko ponownego popełnienia przestępstwa	248
3. Statyczne czynniki ryzyka ponownego popełnienia przestępstwa	250
4. Dynamiczne czynniki ryzyka ponownego popełnienia przestępstwa	251

Rozdział X**Opinia seksuologiczna**

1. Uwagi wprowadzające	254
2. Metodologia pracy biegłego seksuologa	256
3. Struktura opinii sądowo-seksuologicznej	274
4. Przestępstwa seksualne a poczytalność	276
5. Kompetencje biegłych seksuologów a przyczyny błędów w opiniowaniu sądowo-seksuologicznym	278
6. Leczenie preferencyjnych sprawców przemocy seksualnej	284
7. Przykładowa opinia seksuologiczna	290

Rozdział XI**Opinia psychologiczna**

1. Poddanie świadka badaniu psychologicznemu	305
2. Rola biegłego psychologa w poszczególnych etapach postępowania karnego oraz udział w przesłuchaniu świadka	321
3. Treść i forma sporządzonej opinii	324
4. Typowe przypadki oraz przykładowe opinie	328
4.1. Opiniowanie psychologiczne niepoczytalności	328
4.2. Opiniowanie psychologiczne w przypadku seksualnego wykorzystywania dzieci	329
4.3. Opiniowanie psychologiczne w przypadku zabójstw	332
4.4. Opiniowanie psychologiczne sprawców uzależnionych od substancji odurzających lub działających pod ich wpływem	333
4.5. Opiniowanie psychologiczne sprawców z tzw. podwójną diagnozą	334
4.6. Opiniowanie psychologiczne w przypadku symulacji	335
4.7. Opiniowanie psychologiczne w przestępstwach na tle seksualnym	338
4.8. Opiniowanie psychologiczne w przypadku odmowy podejrzanego lub oskarżonego aktywnego udziału w badaniu	339
4.9. Opiniowanie psychologiczne w sprawach nieletnich	339
4.10. Opiniowanie psychologiczne działania w stanie silnego wzburzenia	341

Rozdział XII

Prognoza społeczno-kryminologiczna dokonana w opinii sporządzonej przez biegłego psychologa	345
1. Uwagi wprowadzające	345
2. Rola psychologa w tworzeniu prognozy penitencjarnej	346
3. Rola psychologa w tworzeniu indywidualnego programu terapeutycznego	348
4. Rola psychologa w przygotowaniu prognozy kryminologiczno-społecznej	349

Rozdział XIII

Opiniowanie związane z orzeczeniem środków zabezpieczających	354
1. Przesłanki medyczne uzasadniające orzeczenie środka zabezpieczającego	354
2. Treść i forma opinii psychiatrycznej, seksuologicznej i psychologicznej oraz prognoza prawdopodobieństwa popełnienia przez sprawcę w przyszłości ponownie czynu zabronionego	358
3. Przesłanki psychologiczne stosowania środków zabezpieczających	362
4. Zaburzenia osobowości	363
5. Zaburzenia preferencji seksualnych	365
6. Psychopatia – charakterystyka zjawiska	366
7. Skuteczność oddziaływań terapeutycznych wobec skazanych z osobowością psychopatyczną	367

Rozdział XIV

Opiniowanie w sprawach o zabójstwo dokonane pod wpływem silnego wzburzenia (afektu) usprawiedliwionego okolicznościami	370
1. Uwagi wstępne	370
2. Definicja pojęcia zabójstwa dokonanego pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwionego okolicznościami	371
3. Przebieg badania oraz treść i forma sporządzonej opinii	373

Rozdział XV

Opiniowanie o stanie zdrowia psychicznego nieletniego	376
1. Uwagi wstępne	376
2. Opinia ambulatoryjna o stanie zdrowia psychicznego nieletniego	377
3. Przesłanki prawne oraz tryb postępowania w celu orzeczenia obserwacji psychiatrycznej nieletniego	379
4. Czas trwania obserwacji psychiatrycznej nieletniego oraz miejsce jej przeprowadzenia	382
5. Metody badawcze stosowane przy opiniowaniu nieletnich (różnice w odniesieniu do opiniowania osób dorosłych)	383
6. Struktura opinii sporządzonej w warunkach ambulatoryjnych	386

7. Struktura opinii wydanej na skutek przeprowadzenia obserwacji
nieletniego 386

Rozdział XVI

- Opiniowanie w sprawach dotyczących wykroczeń** 388
1. Uwagi wstępne 388
 2. Przesłanki dopuszczenia dowodu z opinii biegłego psychiatry w celu
ustalenia stanu zdrowia psychicznego obwinionego 389
 3. Brak możliwości orzeczenia obserwacji sądowo-psychiatrycznej
w sprawach o wykroczenia i sposoby postępowania w sytuacji, gdy
jednorazowe badanie ambulatoryjne nie dostarczy wystarczających
materiałów do wypowiedzenia się co do poczytalności obwinionego 390
 4. Metody badawcze stosowane przez biegłych w sprawach dotyczących
wykroczeń 391
 5. Struktura sporządzonej przez biegłego opinii 392

Rozdział XVII

- Sądowa ocena sporządzonej opinii oraz przeprowadzonej obserwacji
sądowo-psychiatrycznej** 394
1. Przesłuchanie biegłych sporządzających opinię jako element
oceny opinii 394
 2. Konfrontacja biegłych 396
 3. Kryteria oceny sporządzonej opinii oraz przeprowadzonej
obserwacji sądowo-psychiatrycznej 399
 4. Konsekwencje wydania opinii niepełnej, niejasnej oraz sprzecznej 403
 5. Znaczenie opinii prywatnej dla postępowania karnego 406

Część trzecia

Pojęcia i definicje

1. Podstawowe pojęcia i definicje psychiatryczne oraz psychologiczne 413
 2. Podstawowe pojęcia i definicje seksuologiczne 443
 3. Podstawowe pojęcia i definicje prawnicze 448
- O Autorach** 457